Monte, Lambertus de: Copulata super tres libros Aristotelis De anima iuxta doctrinam Thomae de Aquino
[Cologne: Heinrich Quentell, about 1492] Seite 70

est tota cā īmutādi poñam. ꝛ sic subc̄m acceptū cuꝫ q̄
litate sensibili īmutat poñam sicut coloratū visum.
Alio mō đr aliqđ īmutare qꝛ ē p̄ncipal' rō īmutādi al/
terꝫ. ꝛ sic obiecta imutāt poñas. ꝛ sic colorꝫ est obiectum
visus. qꝛ est p̄ncipal' rō imutādi visum.
☞ Arguitur. nec iste color nec ille color ē obiectū vi/
sus. ergo nec color. quia nihil est in gn̄e quin sit in aliq
spēꝫ. vl' sic Nullus color ē obiectū visus. ergo nec co/
lor. qꝛ ibi arguit' ab vl'i negatiua ad suā indefinitā
¶ Dicendū ꝙ hic est falla figure dcōnis arguendo a
suppōne ꝑsonali ad simplicē. vl' a discreta ad simplicē.
qꝛ si dicat'. nullus color est obiectū visus. color suppoit
ꝑsonal'r ꝛ ꝯfuse. ꝛ hic color ē obiectū visus suppoit sim/
plicit'. Et si dicat'. arguit' ab vl'i ad indefinitā Negā/
dum ē ꝙ ista propō color est obiectū visus sit indefini
ta. sed est singl'aris singl'aritate nature. sicut ista hō est
dignissima creaturaꝝ
☞ Arguit'. in obiecto visus īueniūtur plures ꝯ̄rieta
tes. sed vni⁹ sensus est tm̄ vna ꝯ̄rietas. ꝛ ꝑ ꝯn̄s visus
nō est vnus sensus. Probat'. qꝛ inueiunt' albū ꝛ nigruꝫ
tenebrosuꝫ ꝛ luīosuꝫ q̄ stꝫ ꝯ̄ria ¶ Dōm p̄° ꝙ tenebre nō
p̄rehēdunt' sub obiecto visus. qꝛ illud nō ꝯtinet' sub po
tentia qđ nō imutat poñam necꝫ mouet poñam. sed te
nebre nō mouēt visum. sicut silentiū nō ꝯp̄rehēdit' sub
obiecto auditus. Scđo dicit'. ꝙ iste ꝯ̄rietates sunt adi
uicem reducibiles. qꝛ lumen reducit' ad colorē album
qꝛ in albo est ml'tuꝫ de luīe. Et tenebre reducunt' ad
colorē nigꝝ. q̄a tenebre stꝫ p̄uatio lumīs.

¶ Uisibile em̄ est color. hoc autē est in eo qđ
ꝫm se visibile ꝫm se nō aūt ratōne. sed quoniā in
seipō habet cām essendi visibile. Omis em̄ co/
lor mouens est eius qđ ꝫm actum dyaphoni et
hec est ipius natura. vn̄ q̄dem nō visibile sine lu
mine. sed om̄is cuiuslibet color in lumīe visibile
Ex quo de lumīe p̄mo dicendū q̄dem est

¶ Postq̄ꝫ Aresto. distinxit duplex visibile Hic ꝯse/
quent' deꝺmīat de vtrocꝫ. ꝛ p̄mo de manifesto visibili
scꝫ de colore. Scđo de inmaifesto. ꝛ hoc ibi (Nō autē
omīa) Circa p̄mū intēdit istam ꝯcl'oem. ꝙ color ꝫm se
sit visibil'. ꝛ tamē nō videt' sine lumīe e xteriori. Propo
nit ergo p̄maꝫ ꝑtem. ꝛ dicit ꝙ color est visibil' ꝑ se nō in
p̄mo mō ꝑseitatis. sic ꝙ visibile sit de rōne' coloris. sed
color ē visibil' per se in q̄rto mō ꝑseitatis. Est em̄ quar
tus modus quādo subiectū habet in se cām quare p̄re
dicatum sibi inest. sed sic est de colore quia color habet
in se cām quare est visibil'. Et hoc probat ex textu. q̄a
aliquid ē visibile ꝫm ꝙ ē motiuū dyaphani ꝫm actum
sed color ꝫm se ē motiu⁹ dyaphani ꝫm actū. ergo ē per
se visibil'. Maior ptꝫ. quia color ꝑ hoc videt' quia mo
uat dyaphanū illuīatū. ꝛ dyaphanū illuīatū mouet vi
sum. Minor ptꝫ. quia medio illuīato diffundūtur co
lores. Ex quo textu ptꝫ ꝙ sicut se habꝫ risibile ad ho
minē qđ est p̄ropa passio homīs. ita visibile ad colorē
quod ē p̄ropa passio coloris. Addit tamē Arestote. in
textu. ꝙ quāuis color ꝫm se sit visibil'. nō tamē videtur
sine lumīe. ꝛ quia lumē recipitur ī dyaphano. ideo de
lumīe ꝛ de dyaphano dicendū est. Ex quo textu acci/
pitur ꝙ in eodē subiecto nō est poña ꝛ actus ex eodem

p̄ncipio. quia poña siue p̄ropetas oritur ex p̄ncipijs rei
ꝛ cōuenit sibi ꝑ se. Sed actus pōt oriri ab aliquo extn̄
seco. sic ē de risibili ꝛ de ridere. quia risibile oritur a p̄n
cipijs intrīsecis homīs. Sed ridere ex āmiratōne que
prouenit ab extn̄seco. Et sil'e est de mobilitate ꝛ de mo
tu actuali. quia mobilitas ꝯuenit enti naturali ꝑ se. et
ideo de illo ꝫm ꝙ huiusmōi est sciētia. sed nō de actuali
motu.
¶ Querit'. vtꝝ lumē requirat' ad videndū p̄ropt' co
lores aut p̄ropt' mediū ¶ Dōm ꝙ quāuis color ꝫm se
sit visibil' sine lumīe. nō tamē videtur actualit' sine luī/
ne. quia optet mediū esse illumiatū antecꝫ colores pos
sunt se diffundere ad mediū Mouetur ergo talis que
stio. An lumē tale requirat' ad videndū p̄ropt' ip̄os co
lores sic scꝫ ꝙ colores de se nō sint visibiles nisi appo/
natur lumē vl' requirat' p̄ropt' mediū sic scꝫ ꝙ si mediū
nō sit illumiatū colores nō diffundāt se ad mediū. Est
ergo r̄ndendū ꝙ est duplex lumē in coloribꝫ. Unū est
ītrīsecū qđ est de substātia coloris. Circa qđ sciendū
ꝙ color est q̄litas secūda causata a lumīoso ignis et ex
ꝑspicuo aeris ꝛ aque ꝛ ex opaco terre. Qđ nō est sic in
telligendū ꝙ iste q̄litates ꝑ se veniant ad cōpōnem sine
subiectis. sed ꝑ hoc ꝙ elemēta adiuicem miscent' etiam
miscent' qualitates q̄ sunt in elemētis. Exēpli grā. qn̄
miscetur ignis aque ꝛ aeri. tūc lumīositas ignis etiam
miscetur ꝑspicuo aeris ꝛ aque ꝛ opaco terre. Quādo
em̄ est ml'tum de lumīe in aliqua mixtōne tūc est color
albus. ꝛ qn̄ ml'tum de opaco terre tunc est color niger.
sic tamē ꝙ iste qualitates nō manēt ꝫm substātiā. sed
ꝫm virtutē. Requirit' ergo hoc lumē intn̄secū p̄ropter
colores. quia ꝯstituit colores formal'r. i. p̄ricipal'r sicut
aīma rōnal' requirit' p̄ropt' hominē. quia est ꝑs cōstitu
tiua homīs. Aliud est lumē extrīsecū siue diffusuꝫ ab a
liquo corꝑe illumiante. sicut est lumē sol'. ꝛ de tali que
ritur in q̄stione. Et dicit' ꝙ tale lumē simpl'r req̄ritur
p̄ropter mediū. ꝛ nō p̄ropter colores. qđ probat' dupl'r Prio
autoritate arꝫ. in textu vbi dicit ꝙ color per se ē visibil'
id est visibilitas ꝯuenit colori ꝫm se ꝛ nō ab extrīseco.
Si em̄ color essꝫ visibil' per lumē. tūc visibilitas adue
niret ei per aliqđ accidēs extrīsecū. Scđo ꝓbatur. q̄a
vnaq̄cꝫ forma requirit' ad disponēdū suū p̄ropiuꝫ sub/
iectū. sed lumē extraneū est in dyaphano sicut in p̄roprio
subiecto. ergo requirit' lumē extraneū p̄ropt' mediū. Et
sic patꝫ ꝙ color ex sua natura pōt se diffundere. sed ꝙ
quādocꝫ se nō diffundit. hoc est p̄ropter indispōnem me
dij qđ non est illumiatū. medio aūt illumiatn stati dif
fundūtur colores. et sic patꝫ ꝙ lumen req̄ritur propter
mediū. Alij tamē dicūt ꝙ lumē requirat' p̄ropt' colores
Et hoc iō. quia dicūt ꝙ color existēs in aliquo subiec
to de se nō posset mouere dyaphanū. nisi excitaret' a lu
mine exteriori. exteri⁹ ergo lumē requirit' ex parte colo
rum vt colores sint visibiles. Et sil'e ponūt de intellcū
ꝛ fantasmatibꝫ. quia sicꝫ lumē intellcūs agētis requirī
tur p̄ropt' fantasmata. ita etiā requirit' lumen corꝑale
p̄ropt' colores. Sed istud est manifeste cōtra Aresto.
qui dicit ꝙ color ꝑ se est visibil'. quia in se habꝫ cām vn̄
videat'. Et ꝙ sic color qn̄cꝫ se diffundit ꝛ qn̄cꝫ se non
diffūdit hoc ē p̄ropt' mediū qđ nō recipit colorē nisi sit
illuīatū. Fuerūt tn̄ aliq̄ volētes ꝯcordare istas opīoes
ꝛ dicebāt ꝙ duplex ē eē colorꝫ. s. eē p̄mū ꝛ subn̄ale. ꝛ sic
maifestū est ꝙ lumē extn̄secū nō req̄rit' p̄ropter colores. qꝛ
colores habēt hoc esse in tenebris. quia nisi sic aliquis
adducens lumen extrinsecū de nouo faceret colores in

TECHNISCHE UNIVERSITÄT DARMSTADT
http://tudigit.ulb.tu-darmstadt.de/show/inc-iii-85/0070
Universitäts- und Landesbibliothek Darmstadt
gefördert durch die DFG